

Föreställningen att miljön skapar människan är grundbulten i det liberala samhällsbygget. Men om denna trossats inte stämmer? Svante Folin går i två artiklar igenom tvillingforskningens resultat.

Det gick för Beth som f

det genetiska arvet 1

Efter att ha varit separerade i 40 år möttes enägstvillingarna James Springer och James Lewis 1975. De hade bortadopterats till olika familjer när de var några veckor gamla. Bägge hade fått veta att den andra tvillingen dog vid födelsen. Det var märkligt att båda kom att kallas Jim (i litteraturen är de kända som *the Jim Twins*). Rent förbluffande var att båda först gift sig med två kvinnor, bägge vid namn Linda och därefter gift om sig med två Betty. Deras förstfödda söner döptes till James Alan respektive James Allen – båda hade haft en hund som hetat Toy. De var svårt begivna på samma ölmärke och kedjerökte Salem. Deras favorithobby var snickeri och de hade tillbringat flera semestrar på samma *beach* i Florida.

Allt detta kan vara kuriositeter men när man kommer till mätbara data, var de exakt lika långa och hade samma vikt. Deras medicinska historia var nästan identisk – båda hade högt blodtryck, hemorrojder och hade kraftigt gått upp i vikt under samma tid och genomgått vaskulomioperation samtidigt. Personlighetstester rörande

sociabilitet, flexibilitet, tolerans, konformism och självkontroll var så lika att det kunde ha rört sig om samma person vid två teststillfällen. Alla manierismer, språk-mönster, kroppsspråk, sättet att sitta, skaka hand och bita på naglarna var praktiskt taget identiska.

I slutet av 60-talet bortadopterades två enägstvillingflickor till mycket olikartade familjer i New York. I litteraturen är de kända som Amy och Beth. Adoptionen var en del i ett experiment som styrdes av psykiatrikern Peter Neubauer, som var psykoanalytiskt orienterad och övertygad om miljöns dominerande inflytande på personlighetsutvecklingen. Han ville en gång för alla bevisa att miljön var viktigare än arvet.

Test från kolt- till tonåren

Adoptionsföräldrarna var ovetande om existensen av en tvilling. I Neubauers projekt ingick ytterligare tre enägstvillingpar såväl som en uppsättning trillingar. Samtliga studerades minutöst och kontinuerligt av ett team psykiatriker, psykologer, pediatriker och testare som följde varje steg från kolt- till tonåren. Samtliga förväntade sig att skilda miljöer och olika familjedynamik skulle ha en avgörande inverkan på den vuxna personligheten.

Amy och Beth, som var blonda och trubbnästa, placerades i två judiska familjer, där mamman var hemmafru och där det fanns en sju år äldre bror. Därmed upphörde likheterna. Amys föräldrar tillhörde underklassen, under det att Beths klassificerades som burgen, övre medelklass.

Amys adoptivmor beskrivs som fet, socialt inkompetent med en avtrubbad personlighet och ett obefintligt självförtroende i distinkt kontrast till Beths dito, som var smärt, chic, självsäker, dynamisk och gläddig. Den förra betraktade adoptivdottern som en önskad *outsider* och ett problembarn, under det att Beth mottogs som ett "glädjebarn" som familjen lade ner stor möda på att integrera – mamman färgade sitt hår för att bli mer lik adoptivdottern. Papporna var ganska lika – självsäkra och oproblematiske – men Amys far betraktade adoptionen som ett misstag till skillnad från Beths pappa som hade en genomgående positiv attityd.

Sammanfattningsvis växte Amy upp i en misslyckad och depressiv familj, som behandlade henne som en utböljning, under det att Beth var en centralperson i en dynamisk, optimistisk och framgångsrik amerikansk idealfamilj.

Hur gick det då? Som väntat visade Amy tidiga och tilltagande personlighetsstörningar. Vid tio års ålder hade hon nästan alla de symptom som förbinds med stereotypen för det negligerade barnet. Hon var blyg, likgiltig, omogen, hypokondrisk och led av grava inlärningsproblem. Hon var osäker i sin sexuella identitet och hemfallen till rollspel. Teamet hade en annan prognos för den gynnade Beth. Verkligheten saboterade den med sedvanlig brutalitet.

Identisk personlighetsutveckling

Beth hade utvecklats praktiskt taget parallellt med sin underprivilegierade och okända tvillingsyster – från sängvävning till överdrivet rollspelande, artificialitet och personlig misär. Skillnaden mellan flickorna låg på det socialt stilmässiga planet men i grund och botten var deras patologiska personlighetsutveckling nästan identisk. Den oroande och starkt kontraintuitiva slutsatsen syntes

Nomaderna surrar i cyberrymden

Är statsmaskinen Göran Perssons häftaparat? Ulf Jönsson har läst en bok som borde ha förblivit virtuell.

Vad säger man om man får höra att datorer är "ett slags sociala hallucinationer för kommunikativt umgänge oberoende av rummet och tiden"? Min burk är tre år gammal och måste bytas. Oberoende av tiden är den inte.

Men så presenterar Tom Sandqvist *Nomadologin* och om jag minns rätt är han professor vid konstskolan. Det är väl därför han tror att det finns virtuella pengar på nätet, men de är inte mer virtuella än att kronofogden knacker på dörren om man inte betalar. Huvudnumret i antologin är ett utdrag ur en bok av postmodernisten Gilles Deleuze, *Mille Plateaux* (1980), kapitlet "Traktat om nomadologin: Krigsmaskinen". Det påstås vara ett angrepp mot marknadsökonomi, hur vet jag inte. Axiom 1 lyder: *Krigsmaskinen är extern i förhållande till statsapparaten*. Det kan

postmodernism

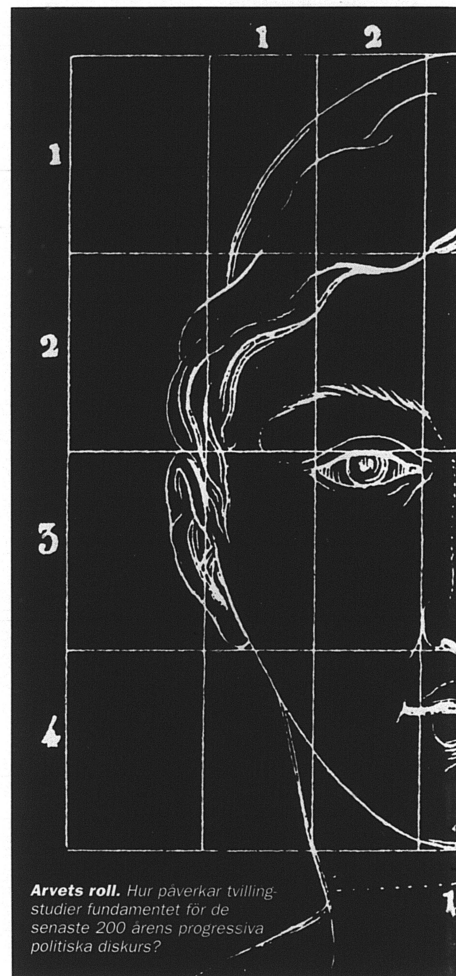
Gilles Deleuze m fl
Nomadologin
Skriftserien Kairos 4,
Raster, 1998

man väl säga. Men då är skolan och patentverket lika externa. Deleuze beklamar sig inte med att säga vad han menar med "krigsmaskin" eller "statsapparat" och då kan ju statsapparaten utgöras av Perssons papperskorg.

Nomadisk vetenskap

Av axiomet följer en bunt propositioner. Här är nummer 3: *Krigsmaskinens exterioritet bekräftar också av kunskapssteorin, som låter oss ana existensen och fortbeståndet av en "mindre" eller "nomadisk" vetenskap*. Nomadiskt är sånt som flyter omkring. Den större vetenskapen handlar om sånt som står still. Så kan man ju säga om man vill. Det är mer svårsmält än något kan bekräftas av en *aning*. Men så håller det på i 220 sidor.

ULF JÖNSSON

Arvets roll. Hur påverkar tvillingstudier fundamentet för de senaste 200 årens progressiva politiska diskurs?

vara att uppväxthållandena knappast spelade någon roll. Vad skulle psykologerna ha kommit med för förklaring om de inte vetat att flickorna var enägstvillingar? Betyder verkligen familjemiljön så lite och vad innebär sådana tvillingstudier för beteende- och samhällsvetenskapernas grundläggande postulat, vilka i sin tur bildar fundamentet för de senaste 200 årens progressiva, politiska diskurs?

Om detta och mycket annat kan man läsa i Lawrence Wrights bok *Twins - Genes, Environment and the Mystery of Identity* (Weidenfeld & Nicholson, 1997). Wright, en av Amerikas främsta vetenskapsjournalister som ofta samarbetar med New Yorker, har för att kunna skriva den artikelserie som nu föreligger i bokform plöjt igenom allt